

De Nederlandse Zendingsraad: Visie en beleid 2013-2017

Missie van de zendingsraad

De Nederlandse Zendingsraad (NZR), opgericht in 1929 als een coördinerend platform van kerken en missionaire organisaties, stelt zich ten doel om 1) de communicatie en samenwerking van de aangesloten kerken en organisaties op missionair terrein te bevorderen, 2) de reflectie op het missionaire werk in multiculturele en multireligieuze samenlevingen te stimuleren, en 3) te fungeren als trendwatcher in kerk en zending wereldwijd.

In de uitvoering van deze missie zijn de volgende waarden kenmerkend voor de Zendingsraad: gelovig toegewijd aan zending als inzet voor getuigenis, dienst en gerechtigheid, oecumenisch, verbindend en eenheid in zending zoekend, zich bewust van blijvende diversiteit, respectvol voor andere geloofs-overtuigingen, reflectief, initiërend en koersbepalend.

Activiteiten van de Zendingsraad

- Adviseren en bevorderen van communicatie en overleg tussen de aangesloten kerken en organisaties.
- Stimuleren van de bezinning op de vragen van zending in zes continenten, zowel overzee als ook meer en meer gericht op de context van Europa en die van ons eigen land.
- Functioneren als luisterpost, verkenners en trendwatcher om (inter)nationaal belangrijke ontwikkelingen op het gebied van kerk, cultuur en samenleving te signaleren.
- Initiëren en coördineren van gezamenlijke missionaire programma's, projecten en actie.
- Participeren namens de aangesloten kerken en organisaties in het missionaire werk van de Wereldraad van Kerken.
- Onderhouden van relaties met internationale oecumenische instanties, zoals missionaire raden en organen binnen en buiten Europa.
- Optreden als vertegenwoordiger van zending en evangelisatie naar interkerkelijke samenwerkingsorganen in Nederland, zoals de Raad van Kerken en zijn beraadgroepen, rooms-katholieke organen voor missie, alsmede in voorkomende gevallen naar de overheid.
- Uitgeven van *TussenRuimte*: Tijdschrift voor interculturele theologie samen met Uitgeverij Kok.

Huidige situatie (waar staat de Zendingsraad nu?)

De Zendingsraad krijgt van haar leden en uit relevante netwerken veel waardering voor het initiëren van ontmoeting en samenwerking en voor de kwaliteit van de reflectie op het missionaire werk. De organisatie is stabiel: de lidmaatschappen zijn langdurig, het werk is stevig verankerd in kerkelijke en missionaire netwerken, de raad beschikt over gekwalificeerde medewerkers, financiële middelen zijn beschikbaar en de raad levert vaak op verzoek diensten. Trends in kerk en samenleving vormen aanleiding om de organisatie in de komende jaren bij te sturen.

Visie (waar wil de Zendingsraad over vijf jaar staan?)

De Zendingsraad heeft de ambitie om ook in 2017 een *spilfunctie* te vervullen in het bevorderen van ontmoeting en samenwerking van oecumenische zendingsorganen, evangelische en reformatorische zendingsgenootschappen en migrantenkerken, alsmede in het initiëren van voorstellen tot gezamenlijke missionaire reflectie en actie. Met het oog daarop zal de Zendingsraad de samenwerking met andere koepelorganisaties, zoals EA-EZA, SKIN (platform migrantenkerken), Prisma (platform christelijke ontwikkelingsorganisaties) en Raad van Kerken, versterken en waar relevant tot de vorming van strategische partnerschappen overgaan.

De NZR ambieert in 2017 een *voortrekkersrol* te vervullen m.b.t. vernieuwing van missionair beleid. De Zendingsraad zal zich daarom in de komende jaren profileren als plek voor *mission research and development* van de aangesloten kerken en organisaties. Naast het signaleren van trends in kerk en zending (onderzoek en kennis delen), zal het accent worden gelegd op de implicaties van missiologische inzichten voor beleid en uitvoering van de missionaire organen (beleidsbeïnvloeding en beleidsvernieuwing). De reflectie van de NZR zal in de komende jaren vooral gericht zijn op de doordenking van missionair werk in multiculturele en multireligieuze contexten. De Zendingsraad doet dit waar mogelijk in opdracht van de AKO en in samenwerking met internationale verbanden van missionaire en missiologische organisaties.

Wat heeft de zendingsraad nodig om de visie te realiseren?

Om deze ambities te kunnen realiseren werken we aan een aantal veranderingen in onze werkwijze:

1. Minder aandachtsvelden

Het aantal speerpunten van beleid, in de periode 2009-2012, bleek te groot en breed. Als de Zendingsraad in 2017 duidelijk profiel op *research* en *development* wil realiseren dan vergt dat focus en specialisatie. Het gezegde ‘minder is meer’ gaat ook hier op. De Zendingsraad zal zich in de komende jaren daarom concentreren op het thema ‘zending in de context van culturele en religieuze diversiteit’ en dat uitwerken in de volgende twee speerpunten: 1) aandacht voor de impact van migratie op missionair werk van de kerken en 2) aandacht voor de herijking van zending en de implicaties daarvan (nadere uitwerking van *Together Towards Life*, de nieuwe zendingsverklaring van de Wereldraad van Kerken).

Toelichting

De beleidsperiode 2009-2012 werd gekenmerkt door een breed palet van zes beleidsspeerpunten, namelijk 1) het bevorderen van partnerschap in wereldwijd missionair werk, 2) versterking van missionair werk in Europa, 3) zorg voor de schepping, 4) het bevorderen van missionaire training in Nederland, 5) het bevorderen van partnerschap in zending van migrantenkerken en gevestigde kerken en 6) het bevorderen van missionaire betrokkenheid bij jongeren. In de uit begin 2010 daterende beleidsnotitie werd niet zonder reden gesproken van een ‘veelkleurige bloemlezing’.

De Zendingsraad zal in de jaren 2013-2016 de aandacht te richten op ‘zending in de context van culturele en religieuze diversiteit’, nader uitgewerkt in twee thema’s. Door een focus op slechts twee beleidsthema’s zullen de activiteiten van de Zendingsraad meer kwaliteit kunnen bieden. De Zendingsraad zal in het bijzonder aandacht geven aan de impact van migratie en de herijking van zending. De keuze voor deze thema’s is niet toevallig.

1. Ook in de jaren 2007-2010 gaf de Zendingsraad aandacht aan culturele verscheidenheid in de wereldkerk. Zowel in de praktijk van het missionaire werk als in de missiologie gaat de aandacht nu in toenemende mate uit naar de *impact van migratie op het kerkelijk en missionaire leven* (in oecumenisch, diaconaal en missionair perspectief). In samenwerkingsprojecten van de Zendingsraad met de Wereldraad van Kerken en het *Global Ecumenical Network on Migration*, staat de impact van migratie op kerk en samenleving hoog op de agenda. Deze aandacht zal voorlopig niet verslappen, ook al luwt het maatschappelijk debat over migratie door de economische crisis. De Zendingsraad zal in 2014 daarom zorg dragen voor vertaling en publicatie van de oecumenische nota ‘The “Other” is my Neighbour. Developing Ecumenical Responses to Migration’.
2. In 2013 kreeg het oecumenisch debat over de betekenis van zending nieuwe impulsen door *Together Towards Life*, het nieuwe *mission statement* van de Wereldraad van Kerken. Dit document signaleert grote verschuivingen in de contexten van het missionaire werk (‘changing landscapes’), zoekt naar verbindende uitgangspunten en identificeert uitdagingen. Het bespreekt de zending in drie onderdelen, namelijk de inhoud van missionaire spiritualiteit, de marge als centrum van het missionaire werk en de kerk die zich in beweging laat brengen. De Zendingsraad publiceerde i.s.m. de Raad van Kerken een Nederlandse vertaling van het

document en zal de bezinning op herijking van de zending stimuleren middels het organiseren van thematische besprekingen, relevante publicaties en studiebijeenkomsten. Het nieuwe *mission statement* weerspiegelt de trendmatige ontwikkelingen in zending en maakt duidelijk dat, na het doorbrekend besef dat het zwaartepunt van het christendom in het Zuiden te vinden is, het besef doorbreekt dat we allen pelgrim zijn en dat zending vanuit de marges (en niet vanuit het centrum van de macht) plaatsvindt. Voortgaande bezinning is nodig op de vraag wat zending betekent te midden van *World Christianity*. Wat betekent dit bijvoorbeeld voor partnerrelaties van kerken, voor uitzending van mensen, voor zending als grensoverschrijding, voor het vreemdelingschap van alle gelovigen?

De Zendingsraad zal tijd en geld inzetten op deze beide thema's, in samenhang met elkaar. Daartoe zullen werkgroepen worden opgezet, die budget toegewezen krijgen om studiedagen en relevante publicaties voor te bereiden. Bij de inrichting van de werkgroepen projectgroepen streeft de Zendingsraad ernaar een link met zowel de aangesloten kerken en organisaties (AKO) als HBO-/ academische instellingen vast te houden.

De Zendingsraad zal het thematische deel van de raadsvergaderingen met ingang van 2013 koppelen aan de beleidsthema's en relevante readers (dan wel eindpublicaties) voorbereiden. Eén raadsvergadering per jaar blijft (thematisch) ter vrije invulling om te kunnen inspelen op actualiteit. Met de redactie van *TussenRuimte* zal worden afgestemd dat twee nummers per jaar worden ingeruimd voor een behandeling van de twee genoemde beleidsthema's.

Om concentratie op de twee beleidsspeerpunten te kunnen realiseren, zullen de huidige activiteiten van de Zendingsraad tegen het licht worden gehouden, teneinde tot afbouw te komen inzet op de speerpunten van de voorafgaande beleidsperiode.

Samenvattend: in de periode 2013-2016 zal de Zendingsraad inzetten op:

- *Afbouwen* van de inzet op de speerpunten die waren vastgesteld voor 2009-2012.
- *Concentratie* op impact migratie en herijking van zending.
- *Realiseren van meer samenhang* tussen thematische besprekingen in de raadsvergaderingen, werkgroepen, studiedagen en publicaties.
- *Vormen en/of ondersteunen van werkgroepen* die de nieuwe speerpunten uitwerken en die concrete producten voorbereiden (studiedag, brochure, handleiding, lobby activiteiten, etc).
- *Ontwikkelen website* met actuele resources op de nieuwe speerpunten van beleid.

2. *Realiseren strategische samenwerking met andere koepelorganisaties*

De koepelorganisaties NZR, EA-EZA, SKIN, Prisma en Raad van Kerken hebben onderscheiden doelstellingen, maar er zijn veel raakvlakken en overeenkomsten. Nauwere samenwerking van de koepels is nodig om inhoudelijke en pragmatische redenen. Inhoudelijk omdat het werk van NZR en EZA veel thematische overlapping vertoont en omdat het gesprek tussen zendingstradities door samenwerking sterk wordt bevorderd. Pragmatisch omwille van de kwetsbaarheid van de organisaties (kleine formatieomvang, kleine budgetten en risico terugloop inkomsten).

Toelichting

Intensievere samenwerking met verwante koepelorganisaties zal in de komende jaren worden gerealiseerd om beschikbare mensen en middelen goed te kunnen inzetten voor het realiseren van de doelstellingen van de Zendingsraad. In de jaren 2013-2016 zal de relatie met de verwante koepelorganisaties (Raad van Kerken, SKIN, EA-EZA) worden versterkt. Een stap in die richting vormt gezamenlijke huisvesting in Driebergen per eind 2013. Het bestuur van de Zendingsraad verwacht dat NZR en EA-EZA in 2014 een strategische alliantie zullen kunnen sluiten. In de komende jaren zal de NZR in samenwerking met de andere koepelorganisaties nagaan welke voor- en nadelen de vorming van een associatief verband biedt. De Zendingsraad zal in de periode 2013-2016 streven naar de inrichting van een gezamenlijke BackOffice met EA-EZA). Op stafniveau wordt gestreefd naar het gezamenlijk oppakken van taken, voor zover dat mogelijk en wenselijk is.

De verhuizing naar Driebergen en samenwerking met EA-EZA vormen een historische kans om scheidslijnen in de zendingstradities te overstijgen en het werk zowel inhoudelijk als randvoorwaardelijk te versterken. Tegelijkertijd kan het vragen oproepen over de positionering en de identiteit van de Zendingsraad. Met het oog op herkenbaarheid voor de participanten is het daarom nodig aandacht te besteden aan de identiteit en meerwaarde van de Zendingsraad. De NZR zal zich blijven profileren als oecumenische organisatie, met als kernwaarden respect voor andere geloofsovertuigingen, open voor diversiteit en verbindend. De NZR zal in de periode 2013-2016 het identiteitsbeleid op de volgende wijze vormgeven:

- De NZR vormt een breed missionair platform, dat uiteenlopende zendingstradities (oud-katholiek, 'oecumenisch', evangelisch, reformatorisch) met elkaar in gesprek brengt en samenwerking bevordert.
- De NZR zorgt voor een evenwichtige verdeling van 'oecumenische' en 'evangelische' gesprekstema's (in raadsvergaderingen, projectgroepen, studiedagen, publiciteit, etc.).
- De NZR onderstreept in de publiciteit dat de Raad van Kerken en de Wereldraad van Kerken, evenals EZA/EA en SKIN belangrijke *partners in mission* zijn.
- De NZR verzorgt tenminste een maal per jaar een studiedag met een 'typisch oecumenisch' thema.

Samenvattend: nauwere samenwerking in de periode 2013-2016 zal leiden tot:

- Betrekken van een *gezamenlijke kantoor* voor NZR en EA-EZA.
- Uitvoeren van *gezamenlijke projecten*
- Realiseren van *inhoudelijke taakverdeling*
- *Sturen op de oecumenische identiteit* van de NZR

3. Realiseren andere invulling formatie

In 2017 zal de formatieomvang van de NZR anders zijn dan in 2013. Om de kerntaken van de Zendingsraad te kunnen uitoefenen zijn twee academisch geschoolde theologen benodigd, met degelijke kennis van missionair werk en missiologie (minimaal 1,5 fte). Publiciteit t.a.v. trends in missionair werk is een kerntaak van de Zendingsraad. Daarom is het gewenst om in de komende jaren een parttime HBO-opgeleide kracht aan te trekken die de publiciteit kan verzorgen. De administratie zal ook in de komende jaren worden uitbesteed, zodat op flexibele wijze op de behoefte aan ondersteuning kan worden ingespeeld. Door de in 2012 gerealiseerde overstap naar een content management systeem (website) zal geen websitebeheerder meer nodig zijn.

De omvangrijke archieven van de Zendingsraad (periode 1980-2005) zullen in 2013 worden opgeschoond en op het eind van het jaar worden overgedragen aan Het Archief Utrecht (als aanvulling op de oude NZR-archieven die daar al zijn). De voortschrijdende digitalisering van het werk en de toekomstige mogelijkheden tot inrichting van een gezamenlijke BackOffice, door het delen van de kantoorlocatie met EA-EZA, betekenen dat aanmerkelijk minder secretariële ondersteuning nodig zal. Voor zover nodig zal dit m.i.v. 2014 flexibel op uurbasis worden ingehuurd.

4. Ombuigen financieel beleid

De Zendingsraad kan terugvallen op een aanzienlijke financiële reserve. Bij gelijkblijvende participantenbijdragen zullen de structurele tekorten echter oplopen. De lasten zijn nu circa twee maal hoger dan de baten. Dit betekent dat de Zendingsraad inteert op het vermogen. Op zich kan dat ook. Wil de Zendingsraad echter zijn missie ook op de langere termijn kunnen blijven uitvoeren, dan is het noodzakelijk het interen op het vermogen terug te dringen.

De meerjarenbegroting 2013-2016 maakt duidelijk dat een geleidelijke afbouw van de formatie tot 2 volledige arbeidsplaatsen¹ en de lagere huurlasten in Driebergen een tijdelijk dempend effect hebben op de jaarlijkse tekorten. Door stijging van de loonkosten en het interen op het vermogen zullen de tekorten in 2017 weer uitkomen op het niveau van 2012. De jaarlijkse tekorten zullen bij ongewijzigd beleid dan stijgen tot boven de in het bestuur vastgestelde limiet. De Zendingsraad ziet geen mogelijkheden in de komende jaren verder te bezuinigen op de uitgaven. Derhalve zal de Zendingsraad streven naar het verhogen van de inkomsten door (deels) betaalde dienstverlening en het verwerven van fondsen voor de uitvoering van projecten.

¹ Hierin zijn niet meegenomen de samenwerking met enkele zzp'ers (administratie, productie *TussenRuimte* en incidentele secretariële ondersteuning).